

DRI 1010

Personvern i Offentlig Forvaltning

**Obligatorisk oppgave nr 2
Vår 2008**

**Ali Mohammad
Erling Rostvåg
Magnus Moen
Marius Lifvergren
Martin Sand
Silje Nestavoll
Richmond Buabeng**

Gruppe 3-6

Vi erklærer at alle i gruppa har deltatt aktivt i skrivingen av dokumentet og at besvarelsen er vårt eget produkt. Vi har ikke kopiert kildekode, tegninger, skjemaer eller andre deler av andres arbeid uten å kreditere kilde.

Innhold

1.	Innledning.....	3
1.1	Generelt om oppgaven	3
1.2	Avgrensning	3
2.	Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde	4
3.	Kapittel 2. Alminnelige regler for behandling av personopplysninger	5
4.	Kapittel 3. Informasjon om behandling av personopplysninger	6
5.	Kapittel 4. Andre rettigheter for den registrerte	10
6.	Kapittel 5. Overføring av personopplysninger til utlandet.....	11
7.	Kapittel 6. Melde- og konsesjonsplikt.....	12
8.	Kapittel 7. Fjernsynsovervåking	14
9.	Kapittel 8. Tilsyn og sanksjoner.....	15
10.	Konklusjon - oppsummering	19
11.	Kilder.....	20

1. Innledning

1.1 Generelt om oppgaven

Litt om offentlighetsprinsippet.

I utgangspunktet skulle man tro at vernet om ens personlige integritet, som jo er formålet med personopplysningsloven, ville stå i direkte motsetning til offentlighetsprinsippet og dermed ville det være naturlig å se etter alle unntaksbestemmelser i personopplysningsloven. Det kan nok være noen unntaksbestemmelser som bygger oppunder offentlighetsprinsippet, men å bare se etter dette blir for snevert. Ideen om gjennomsiktigheten i offentlighetsprinsippet handler jo ikke om åpenhet for åpenhetens skyld, men i stor grad om muligheten for å undersøke, rette og kommentere informasjon som er knyttet til en selv, noe som er en forutsetning for å kunne verne egen personlige integritet. Vi er altså nødt til å se etter stikkord som innsynsrett, informasjonsplikt, skriftlig redegjørelse etc..

Det er med andre ord ikke kun meroffentlighet som er interessant når man går igjennom personopplysningsloven ”på jakt etter offentlighetsprinsippet”. Også andre former for innsyn, som f.eks. partsoffentlighet, som kan bidra til å øke innsynet i og forståelsen for behandlingen av personopplysninger.

1.2 Avgrensning

Vi har valgt å ta for oss hvert enkelt kapittel i personopplysningsloven. Der redegjør vi for hvordan de enkelte paragrafene kan sies å støtte opp under offentlighetsprinsippet. Noen kapitler er mer relevante enn andre, men vi har likevel forsøkt å trekke frem relevante poenger som kan sies å støtte opp under prinsippet om offentlighet. Kapittel 9 anser vi dog som irrelevant, og har derfor ikke nevnt den i oppgavebesvarelsen

2. Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde

Som kapittel overskriften antyder handler dette kapittelet om personopplysningslovens (pol) formål, samt for hvilket område den skal gjelde. Helt kort kan det sies at formålet med pol er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger (jf pol § 1). Virkeområde viser i hovedsak til hva som kan sies å falle under ordet ”behandling” av personopplysninger. I loven er dette kalt saklig virkeområde og setter visse krav om at behandling må innbefatte at det benyttes elektroniske hjelpemidler eller at opplysninger skal inngå i et personregister. Videre nevnes det også et geografisk virkeområde som vi ikke vil si mer om her, men som vi vil komme litt innpå i forbindelse med kapittel 5. *Overføring av personopplysninger til utlandet.*

Hva støtter så opp under offentlighetsprinsippet i kapittel 1:

§ 6. *Forholdet til lovbestemt innsynsrett etter andre lover*, støtter opp under offentlighetsprinsippet tanke om å gi allmennheten rett til innsyn i offentlige myndigheters saksbehandling. Pol § 6 sier at loven ikke skal begrense innsynsrett etter offentlighetsloven, forvaltningsloven eller annen lovgivning. Dette betyr blant annet at pol ikke kan begrense innsynsretten dersom dette tydelig fremkommer av annen lovgivning. Offentleglova har en lignende hjemmel som sier at alle offentlige dokumenter og register er åpne for innsyn dersom det ikke følger begrensninger etter annen lov eller forskrift (jf Offentleglova § 3). Med andre ord så blir det her en avveiningssak om hvilke hensyn som veier tyngst.

Demokrati – og rettsikkerhetshensynet gjelder særlig i dette tilfellet. Pol § 6 passer på at individets rettigheter ikke begrenses etter personopplysningsloven. Dersom det finnes lovhjemmel i annen lov skal den kunne brukes uhindret for å ivareta individets rettsikkerhet. Dette skaper en åpenhet og forutberegnelighet som er viktig for å støtte opp under demokratihensynet.

§ 7. *Forholdet til ytringsfriheten*, støtter opp under offentlighetsprinsippet tanke om åpenhet i forvaltningen. Det er særlig kontrollhensynet som spiller inn her gjennom at i hovedsak pressen får utvidet rett til behandling av personopplysninger. Unntaket gjelder for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål. Sistnevnte tolkes utvidende da det presiseres at det gjelder for opinionsdannende formål, hvilket innebærer at også bloggere faller inn under denne bestemmelsen.

Kontrollhensynet er ment å fungere som en vakthund som passer på at forvaltningen fungerer på en demokratisk måte. Pol § 7 gir utvidede rettigheter til denne vakthunden slik at den kan gjøre jobben sin. Tradisjonelt sett har denne jobben vært gitt til pressen, men med Internett har særlig bloggere blitt alt mer aktuelle.

Fellesnevneren for §§ 6 og 7 er demokratihensynet der formålet er at folkestyret skal fungere best mulig. Dette innebærer at borgerne må ha innsyn i hvordan forvaltningen fungerer, slik at de kan delta i den offentlige debatten. Pressen og bloggere fungerer som et instrument for å kontrollere og sikre åpenhet. Offentlighetsprinsippet kan derfor sies å støtte opp under ideen om en åpen og demokratisk forvaltning.

3. Kapittel 2. Alminnelige regler for behandling av personopplysninger

Selv om lovhjemmel som oftest blir benyttet i det offentlige, gir § 8 i personopplysningsloven en indikasjon på lovens formål, nemlig at den registrerte skal være i stand til selv kontrollere hvem som har registrert, hva som er registrert og i hvilken sammenheng personopplysninger er registrert om en selv. Dette kommer frem ved at loven legger opp til at samtykke, som forutsetter åpenhet rundt de registrerte opplysningene. Slikt sett kan det sies at oppfordringen til samtykke er i tråd med offentlighetsprinsippet. Som i § 8 nevnes også samtykke i § 9, og kanskje i litt større grad, ettersom de alternative mulighetene er noe smalere, eller vanskeligere å oppfylle, enn i den foregående paragrafen. Samtykke blir dermed den enklere løsningen i mange tilfeller.

Også i § 11 nevnes samtykke, men også krever denne paragrafen pkt c) at det defineres ett formål, og for at dette formålet skal kunne etterprøves, må det informeres om, derfor vil jeg påstå at her oppfordrer loven til ytterligere åpenhet.

I § 11 e) får den behandlingsansvarlige ansvar for å sikre at opplysningene er korrekte og oppdaterte. De registrerte opplysningers integritet kan selvsagt testes mot andre register, men den beste kilden for disse opplysningene er i mange tilfeller den registrerte selv. Dermed er dette nok ett punkt der det oppmuntres til åpenhet ovenfor den registrerte.

I § 13 må den behandlingsansvarlige dokumentere sikkerhetstiltakene og hvordan informasjonssystemet er satt opp ved elektronisk saksbehandling. Denne dokumentasjonen skal riktignok ikke være fullt offentlig tilgjengelig, men det skal gjøres tilgjengelig for Datatilsynet og Personvernemda, to uavhengige organer som begge fungerer som ett slags kontrollsystem. Noe av intensjonen med offentlighetsprinsippet er at det skal være mulig for borgerne selv å kontrollere hva de blir utsatt for og om de blir behandlet likt som andre i samme situasjon, så i dette tilfellet (av hensyn til sikkerheten rundt systemet) er informasjonen tilgjengelig for borgernes stedfortredere istedenfor. Det samme gjelder også for § 14 der den behandlingsansvarlige skal dokumentere tiltak for internkontroll med sikte på å oppfylle kravene av loven. Også disse tiltakene skal gjøres tilgjengelige for Datatilsynet og Personvernemda.

Ikke bare sier § 16 at det finnes innsynsregler, men den sørger også for en viss smidighet i saksgangen. At den som ber om innsyn får lovfestet en viss effektivitetsgaranti gir ett signal til den som ønsker innsyn om at dette er en reel rett. I tillegg vil selvsagt en enklere og raskere saksbehandling være med på å senke terskelen for å be om innsyn. Noe annet som er med på å forenkle prosessen med å tilegne seg informasjon er forbudet i § 17 mot å ta vederlag for å gi informasjon. Det sørger også for at innsyn ikke er noe som er forbeholdt de som har råd til det, men noe du skal ha reelt krav på (ikke bare krav i loven) uansett hvem du er.

4. Kapittel 3. Informasjon om behandling av personopplysninger

§18 Rett til innsyn

Retten til innsyn kan sies å være utformet i tråd med grunnforutsetningen i en liberal rettstat om borgernes mulighet for innsyn i forvaltningens virksomhet. Prinsippet bygger på forutsetningen om et offentlig rom, der informasjon om prosessen frem, og selve beslutningen truffet av et forvaltningsorgan, skal tilkomme allmennheten når det ikke følger av lovbestemte unntaksregler.

§ 18 i popplyl støtter oppunder offentlighetsprinsippet siden den regulerer allmennhetens innsynsrett. Herunder reguleres retten til å gjøre seg kjent med informasjon om en bestemt type behandling av personopplysninger foretatt av en behandlingsansvarlig. Regelen oppstiller

punktvis hvilken informasjon man kan gjøre seg kjent med; behandlingsansvarliges navn og adresse, formål, beskrivelser av opplysninger, hvor de er hentet mv.

§ 18 (1) utdyper innsynsrett for “enhver”. Reglene om innsynsrett må sammenholdes med popplyl § 6 som foreskriver at innsynsrett etter offentlighetsloven, forvaltningsloven eller andre lover ikke begrenser rett til innsyn. Reglene må ses i sammenheng. § 18 i popplyl gir som antydnet “enhver” rett til innsyn dersom man ber om det. Dette betraktes som offentlig innsyn, Den nye offentlighetsloven avløses av offentleglova av 2006. I medhold av offentleglova § 3 gjøres saksdokumenter, journaler mv. til gjenstand for innsyn dersom det ikke følger annet av lov eller forskrift.

Personvernombudet må føre en offentlig tilgjengelig fortegnelse over alle behandlinger som er innmeldt i medhold av § 18, 1 ledd. Det skal føres manuelt eller elektronisk. Det stilles imidlertid ikke noe krav om publikasjon, men enhver som henvender seg skal gis innsyn i fortegnelsen.-

§18 bør sies å støtte oppunder offentlighetsprinsippet i forhold til innsynsrett.

Offentlighetsprinsippet grunnregel er som tidligere antydnet at dokumenter mv skal gjøres kjent for andre enn de som er direkte involvert, noe bestemmelsen åpner for.

§ 18 (2) foreskriver den registrertes innsynsrett, og kan sammenstilles med reglene om partsinnsyn etter forvaltningsloven. Disse reglene gir videre innsyn enn allmennhetens adgang etter offentlighetsloven og personopplysningsloven. Ved å få innsyn i egne registrerte opplysninger kan man korrigere og supplere informasjon i tråd med det kontradiktoriske prinsipp. Dette er et ledd i offentlighetsprinsippet da bestemmelsen bl.a. oppstiller krav om udypning av vilkårene etter § 18 (1) ved forespørsel fra den registrerte.

§ 19 Informasjonsplikt når det samles inn opplysninger fra den registrerte

Den behandlingsansvarlige skal av eget tiltak informere den registrerte om de innsamlede opplysningene som er knyttet til vedkommende, jf § 19 (1). Dette forutsetter imidlertid at den registrerte ikke allerede er kjent med informasjonen., jf § 19 (2).

Det er viktig at avgjørelser som fattes er riktige. Relevante og fullstendige opplysninger må

derfor foreligge. Bestemmelsens bokstav e gir uttrykk for at den registrerte skal kunne bruke sine rettigheter på en god måte, eksempelvis innsyn etter § 18 og retting etter §§ 27 og 28. Den registrerte vil få et fullstendig bilde av egne innsamlede opplysninger og kan selv spille inn ved uklarheter/ uriktige opplysninger.

Registrerte skal etter denne bestemmelsen kunne identifisere den behandlingsansvarlige, jf § 19 bokstav a. Dette sikrer større åpenhet mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige og bidrar til bedre kommunikasjon seg imellom. Videre skal den behandlingsansvarlige gjøre rede for formålet med innsamlingen (bokstav b), om opplysningene vil bli utlevert (bokstav c), hvem som er mottaker (bokstav d) Den registrerte vil etter dette få en konkret beskrivelse av hvordan opplysningene vil brukes. Følgelig vil vedkommende danne seg et bilde i henhold til offentlighet av egne opplysninger.

Det er tydelig at bestemmelsen åpner for en videre informasjonstilgang for den registrerte enn det som følger av f.eks. allmennhetens adgang etter § 18 (1). Mye informasjon skal tilkomme den registrerte. Av eget tiltak skal den behandlingsansvarlige gi informasjon, og siden dette omfatter forholdet til den registrerte, vil ikke regler om taushetsplikt begrense informasjonstilgangen. Denne bestemmelsen kan ses i sammenheng med partsrettighetene i medhold av forvaltningsloven. Vi har tidligere konkludert med at forvaltningsloven og offentlighetsloven kommer til anvendelse. Den som er part, jf fvl. § 2 bokstav e “den person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.” har etter kapittel 4 i fvl rettigheter ved saksforberedelsen. Herunder krav om forhåndsvarsel, forvaltningsorganets utrednings og informasjonsplikt, partens adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter mv.

§ 20 Informasjonsplikt når det samles inn opplysninger fra andre enn den registrerte.

Ved slik innsamling plikter den behandlingsansvarlige å informere den registrerte. Det bør sikres åpenhet, samt mulighet for den registrerte til å komme med innsigelser iht. opplysningene som blir innsamlet. Partsoffentlighet er sentralt også her. Alle opplysningene skal gis, samt plikt til å gi informasjon som nevnt i § 19 (1) Informasjonsflyt bør ikke foregå i det skjulte uten at den registrerte er kjent med det som blir lagt frem.

Regelen foreskriver at dersom opplysninger vil bli utlevert til andre kan varsel vente til selve utleveringen finner sted.. Regelen hindrer ut fra dette ikke offentlighet og støtter følgelig

oppunder offentlighetsprinsippet.

Andre ledd begrenser den registrertes krav på varsel etter første ledd. Varsel kan unnlates dersom formidling av opplysningene er fastsatt i lov, varsel er umulig eller at den registrerte allerede kjenner til informasjonen.

§21 Informasjonsplikt ved bruk av personprofiler.

En personprofil er i lovens forstand en kombinasjon av opplysningstyper og (eventuelt)- verdier. Til disse er det knyttet antagelser om atferd, behov o.l. hos de som passer inn i profilen –

Bestemmelsens formål er å gi mottaker informasjon dersom en behandlingsansvarlig henvender seg til noen på grunnlag av slike profiler. Bruk av personprofiler skjer gjerne i forbindelse med markedsføring. Den behandlingsansvarlige skal etter denne bestemmelsen opplyse om hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysningstyper som er anvendt samt hvor opplysningene er hentet fra. Dersom personprofilen anvendes for å treffe avgjørelser gjelder en tilsvarende informasjonsplikt, jf § 21 (1) Informasjonsplikten vil følgelig støtte opp under offentlighetsprinsippet når den som får henvendelse får kjennskap til hva som ligger til grunn.

§22 Rett til informasjon om automatiserte avgjørelser

Dersom en avgjørelse er full ut basert på automatisk behandling av personopplysninger, vil den registrerte få nødvendig informasjon. Vedkommende har krav på å bli kjent med regelinnholdet i de datamaskinprogrammer som ligger til grunn for avgjørelsen. Den registrerte har også krav på å få vite hva som styrer avgjørelsesprosessen, jf. § 22. Dette kan ikke tolkes dit hen at regler som er implementert i datamaskinprogrammet kan betegnes som rettsregel.- Retten til informasjon er begrenset til det konkrete tilfellet der avgjørelsen er truffet.

Fullt ut automatiserte avgjørelser kan også overprøves av en fysisk person i medhold av § 25 første ledd. Dette kan sies å støtte opp under offentlighetsprinsippet fordi den registrerte både vil få informasjon om et” for mange” vanskelig rettsgrunnlag i den automatiserte prosessen, samt mulighet for overprøving. Dette bidrar til rik informasjonstilgang, videre behandling og

kontradiksjon.

§24 Hvordan informasjonen skal gis.

§ 24 sier uttrykkelig at informasjon kan kreves skriftlig hos den behandlingsansvarlige eller hos dennes databehandler som nevnt i § 15.. Skriftlighet gir notoritet. Det er samtidig lettere å sette seg fullstendig inn i saken når informasjonen gis i skriftlig form.

Skriftlighet bidrar til offentlighet, og den som gis innsyn får et helhetlig bilde av den foreliggende sak.

§24, andre setning, uttrykker at den behandlingsansvarlige kan kreve at den registrerte leverer en skriftlig begjæring som er undertegnet. Dette skjer dermed før det utleveres opplysninger om en registrert. Dette må ses som en form for samtykke som samtidig er et varsel for parten.

5. Kapittel 4. Andre rettigheter for den registrerte

§ 25. Rett til å kreve manuell behandling

Denne paragrafen har noe sammenheng med § 22 som sier at ved automatiserte avgjørelser skal den registrerte kunne kreve innsyn i regelinholdet i datamaskinprogrammet som har fattet beslutningen.

I tillegg kan man si at annet ledd er en unntaksbestemmelse som sier at hvis personverninteressene ivaretas på en tilstrekkelig måte og det finnes hjemmel i lov, så har ikke den registrerte krav på å få den automatiserte avgjørelsen overprøvd av en fysisk person.

Denne paragrafen støtter opp under offentlighetsprinsippet gjennom å gjøre det mulig for den registrerte å kontrollere de opplysningene som finnes om vedkommende. Ser man den i sammenheng med § 22 så gir den også innsyn, slik at det er mulig å kontrollere de opplysningene som er registrert om deg. I tillegg kan vedkommende kreve innsyn i regelinhold i datamaskinprogrammet som behandlingsansvarlig har fattet om beslutningen.

§ 27. Retting av mangelfulle personopplysninger

For det første gjelder retting av mangelfulle personopplysninger som den behandlingsansvarlige har rett til retting av opplysningene som er registrerte.

For det andre vil man si at både første og siste ledd i § 27 har rett til retting. For eksempel første ledd gjelder den behandlede opplysninger som er viktige til behandling skal behandlingsansvarlige av eget tiltak, også rette de mangelfulle opplysninger.

Siste ledd gjelder at sletting av opplysninger bør suppleres med registrerte av korrekte og fullstendige opplysninger. Og så er det at det gir rett til behandlingsansvarlig til å slette dokumenter hvis det gir et åpenbart misvisende bilde.

Her er det særlig snakk om kontrollhensynet. Den registrerte skal ha rett til at opplysninger som finnes om vedkommende skal rettes opp. Den behandlingsansvarlige plikter dermed og rette mangelfulle opplysninger, og det støtter opp under rettssikkerhetstanken. Og så er det at den behandlingsansvarlig har både plikt til å varsle og veilede den registrerte hvis det er nødvendig med personopplysninger.

§ 28. Forbud mot å lagre unødvendige personopplysninger

Denne paragrafen gir åpenhet til den registrerte til å kreve at opplysninger som er belastende skal enten sperres eller slettes. Slik skjer hvis det ikke er mot en annen bestemmelse i følge 3 ledd. Sist og ikke minst gjelder § 28 som gir rettigheter til behandlingsansvarlig til å gjennomføre formålet med behandling. Mens den registrerte har rett til å kreve enten sperring eller sletting av opplysninger under dette

Her er det særlig rettsikkerhetshensynet som ivaretas. Det skal lagres opplysninger som ikke er nødvendig på bakgrunn av formålet med behandlingen av personopplysningene. Ved at den registrerte har innsyn pålegger denne paragrafen den behandlingsansvarlige å passe på at de lagrer kun de opplysningene de har lov til. I tillegg kan behandlingsansvarlige plikt til å varsle den enkelte (den registrerte) under denne paragrafen.

6. Kapittel 5. Overføring av personopplysninger til utlandet

Dette kapitlet har som formål å sikre at personopplysninger ikke blir sendt til stater som ikke sikrer en forsvarlig behandling av personopplysninger. Kapitlet nevner noen grunnleggende vilkår for forsvarlig behandling av personopplysninger (jf pol § 29), samt at den lister opp en rekke unntak dersom staten ikke sikrer en forsvarlig behandling.

Ideen om fri utveksling av personopplysninger mellom ulike stater kan sies til en viss grad, om ikke direkte, støtte opp under offentlighetsprinsippet. Den økende internasjonaliseringen skaper flere og tettere bånd mellom stater, samt mellom enkelt individer og andre stater. Av rettsikkerhetshensyn er det viktig for borgeren at vedkommendes personopplysninger blir behandlet på en forsvarlig måte, også i et annet land enn sitt eget. Videre er også kontrollhensynet aktuelt da borgerens rett til innsyn gjør det enklere å oppdage kritikk verdig behandling av opplysninger i utvekslingen av personopplysninger mellom stater.

I den grad kapittel 5 sikrer at opplysninger som blir sendt ut av landet tilfredsstillt krav om forsvarlig behandling, må det kunne sies å støtte opp under offentlighetsprinsippet.

7. Kapittel 6. Melde- og konsesjonsplikt

Kapitel seks i personopplysningsloven består av §§ 31- 35. Hovedinnholdet i kapitlet går ut på meldeplikten til datatilsynet, fra den behandlingsansvarlige som behandler personopplysninger i lovens forstand, og utdeling av konsesjon når det gjelder behandling av sensitive personopplysninger.

I § 31 første ledd, så er det bestemt hvis det foregår behandling av personopplysninger ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, og det opprettes manuelt register av sensitive personopplysninger, skal den behandlingsansvarlige skal gi melding til datatilsynet senest 30 dager før behandlingen starter. I andre ledd så er det presisert at datatilsynet skal kvitere på melding og gi beskjed til den behandlingsansvarlige. I tredje ledd så er det bestemt at kongen kan gi forskrift, om unntak fra melde plikten, eller underlagt konsesjons plikt.

I § 32 er fra bokstav a til i beskrevet hva meldingen fra den behandlingsansvarlige til datatilsynet innholdet. Her er det bestemt at den behandlingsansvarlige skal oppgi din navn og adresse, formålet med behandlingen, det rettslige grunnlaget for behandlingen, hvilket sikkerhetstiltak som er knyttet til opplysninger og hvem opplysninger kan eventuell kan bli utlevert til. I andre ledd er det da bestemt at kongen kan også gi forskrift om hva meldingen skal innholde.

I § 33 er det bestemt hva slags behandling er underlagt konsesjons plikt. I første ledd er det bestemt at alt av behandling av sensitive personopplysninger som ikke er uoppfordret krever

konsesjon fra datatilsynet. Hva som er sensitive personopplysninger er definert i personopplysningslovens § 2 nr.8. I andre ledd er det bestemt at datatilsynet kan også underlegge behandling av ikke sensitive personopplysninger konsesjons plikt, hvis behandlingen ”åpenbart vil krenke tungveiende personvern interesser”. I tredje ledd er offentlige organer unntatt konsesjons plikt hvis behandling av opplysninger er bestemt i lov eller i hjemmel av lov. I fjerde og femte ledd er det er det bestemt vilkår for en konsesjon og hva konsesjon skal innholdet. I seg selv så støtter ikke noe av dette under offentlighetsprinsippet, men hvis vi ser litt lenger i personopplysningslovens § 42 andre ledd nr.1, så er datatilsynet pålagt av loven for å føre en systematisk, offentlig fortegnelse av alle innmeldingene og konsesjonene som er gitt. Det gjør da datatilsynet på sin nettside. Alle meldingene som datatilsynet har fått om behandling av personopplysninger ligger i offentlig på deres nettside, og alle kan gå inn og se hvem som behandler hva. Dette støtter seg under offentlighetsprinsippet i veldig stor grad. Etter å ha lettet litt på www.datatilsynet.no så fant vi ingen opplysninger om konsesjoner som er gitt, det var ingen database over konsesjoner slik det er over innmeldinger. Da sendte vi en henvendelse til datatilsynet om det og fikk følgende svar

”Det vises til e-post av 17. mars 2008.

Bakgrunnen for at meldingsdatabasen er tilgjengelig på våre hjemmesider er at det skal være enkelt å bringe på det rene hvorvidt en virksomhet har sendt inn melding og når den skal fornyes. En tilsvarende oversikt over virksomheter som har konsesjon fra Datatilsynet er ikke tilgjengelig på vår hjemmeside, men ved å henvende seg til vårt arkiv kan enhver få tilgang til opplysninger om en virksomhet eller et forskningsprosjekt har konsesjon fra Datatilsynet.

Etter tilsynets vurdering har det større praktisk betydning å gjøre meldingsdatabasen tilgjengelig på Internett fordi langt flere virksomheter er underlagt meldeplikt enn konsesjonsplikt.

*Med hilsen
Juridisk svartjeneste”*

Her ser vi igjen at enhver som ber om innsyn om virksomheter har fått konsesjon får det fra arkivet til datatilsynet. Dette punktet støtter også seg under offentlighetsprinsippet igjen, i og med at alle kan be om innsyn. Dette støtter seg også til Offentleglovas hovedregel i § 3, om at forvaltnings dokumenter skal være åpent for innsyn for alle, så lenge ikke noe annet følger av lov eller i medhold av lov.

8. Kapittel 7. Fjernsynsovervåking

I disse to kapitlene var det kravet om varsling om at overvåking foregår, samt kravet om meldeplikt til Datatilsynet før eventuell overvåking kan finne sted, som var relevante for denne oppgaven.

Ved fjernsynsovervåking på offentlig sted eller sted hvor en begrenset krets av personer ferdes jevnlig, skal det ved skilting eller på annen måte gjøres tydelig oppmerksom på at stedet blir overvåket og hvem som er behandlingsansvarlig.

Bruken av overvåkingskameraer er langt på vei blitt en akseptert metode for å løse ulike problemer, og da ofte som første, snarere enn siste utvei. Den voldsomme økningen i antall overvåkingskameraer de siste årene har gjort behovet for klare retningslinjer helt essensielt, dette for å forhindre en utvikling der vi ender opp med et samfunn der vi ikke lenger har noen privat sfære.¹

All overvåking skal tydelig varsles slik at alle som overvåkes er klar over at dette faktisk skjer. Det skal gå fram av informasjonen hvem som er ansvarlig for overvåkingen, og hvilken type overvåking det er snakk om. Informasjonen er helt nødvendig for at overvåkingen skal kunne virke forebyggende. Skjult overvåking er ikke tillatt. Dette kommer tydelig frem av lovens § 40.

Offentlighetsprinsippet” sier som en grunnregel at det skal være åpenhet, også for andre enn de som er direkte involvert, det er jo nemlig ikke ”mannen i gata” man ønsker å få på overvåkingstapen, det er de som gjør noe galt. Men det er altså de som blir ”indirekte” berørt av overvåkingen varslingen er til for. Den enkelte borger skal altså kunne bevege seg fritt på steder hvor allmennheten har adgang, uten å bli utsatt for skjult overvåking. Uten en slik plikt om varsling av overvåkingen, vil det lett kunne framstå som krenkende at personer blir gjort til gjenstand for iakttakelse eller fotografering i situasjoner hvor de ikke er forberedt på dette. Det kunne igjen skape en allmenn følelse av utrygghet og ufrihet hvis utbredelsen av overvåkningsutstyr fører til at folk, når de ferdes på offentlige steder, til stadighet skal behøve å frykte for at de er gjenstand for skjult iakttakelse fra ikke-tilstedeværende personer.² Når det varsles ordentlig, blir det mindre mulighet og grunn for misnøye – og de nevnte ”storebror ser deg” tankene.

¹ Datatilsynets brosjyre om kameraovervåking

² NOU 2004:6

Alle som planlegger bruk av overvåkingskameraer, må melde fra om dette til Datatilsynet før oppstart. Formålet med denne meldingsplikten er blant annet det å skaffe oversikt over hvor mange som bedriver slik overvåking, samt lette muligheten til å kunne føre tilsyn med at reglene overholdes.

Det at man må varsle om at selve overvåkingen faktisk foregår, samt at man må oppgi hvem som er behandlingsansvarlig for overvåkingen, er med på å underbygge offentlighetsprinsippet. Bestemmelsen er med på å hindre overdreven bruk av overvåking. Varslingen har ofte i seg selv en vel så viktig preventiv effekt som selve overvåkningskameraene.

Ikke overraskende stiller Datatilsynet seg generelt skeptisk til den eksplosive bruken av kameraovervåking, og ber alle som tenker på anskaffelse og bruk av slikt utstyr, om å foreta en vurdering av om gevinsten ved overvåkingen er større enn den integritetskrenkelsen den enkelte blir utsatt for ved å bli overvåket. Behov og tiltak skal stå i et rimelig forhold til hverandre.

9. Kapittel 8. Tilsyn og sanksjoner

Popplyl § 42 er den eneste paragrafen i kapittel 8 som har noe med offentlighetsprinsippet. De andre paragrafene i kapittel 8, det vil si § 43 til § 49 går ut på andre forhold som Personvernemnda sin organisering(jf § 43), hva slags tilgang Datatilsynet har tilgang på opplysninger(jf popplyl § 44), taushetsplikten til Datatilsynet (jf popplyl § 45), muligheten til Datatilsynet å gi pålegg om at rettsstridig behandling skal opphøre(jf § 46), Mulighet for å gi tvangsmulkt(jf popplyl § 47), straff i form av bøter og fengsel som kan gis etter denne loven(jf popplyl § 48) og muligheten for å kreve erstatning for skade(jf popplyl § 49). Siden popplyl §§ 43 til 49 er irrelevante i denne sammenhengen velger vi å se bort fra dem.

Popplyl § 42 der i mot, er en paragraf som regulerer Datatilsynet sin organisering og oppgavene til Datatilsynet. I tillegg reguleres her forhold rundt hva skal offentliggjøres av det Datatilsynet produserer/henter inn/mottar.

Popplyl § 42 tredje ledd nummer 1 handler om at Datatilsynet skal lage en systematisk og offentlige fortegnelsen over alle behandlinger de foretar. Dette gjelder både behandlinger av

innmeldinger etter § 31 og konsesjoner gitt etter § 33. Denne fortegnelsen skal inneholde opplysningene som er nevnt i § 18 først ledd, med mindre det faller inn under unntakene i § 23. På grunn av de videre bestemmelsene i offentleglova § 10 tredje ledd, som uttrykkelig sier at organ som er omfattet av offentleglova kan gjøre dokumenter tilgjengelig via Internett. På grunn av at Datatilsynet er omfattet av offentleglova (jf offentleglova § 2 første ledd bokstav a) gjelder dette for dokumenter Datatilsynet publiserer. Altså har Datatilsynet mulighet og anledning til å gjøre denne fortegnelsen tilgjengelig via Internett, med mindre det ikke kan gjøres tilgjengelig på grunn av taushetsplikt (jf offentleglova § 10 tredje ledd første punktum, offentleglova § 13, §24 og popplyl § 45, fvl § 13).

Når man ser på popplyl § 18, ser man at den går ut på at enhver som ber om det skal få utlevert enkelte bestemte opplysninger, slikt som i) navn og adresse på den behandlingsansvarlige/deres representanter, ii) hvem som har daglig ansvar, iii) formål med behandling, IV) beskrivelser av hvilke typer av opplysninger som behandles, V) hvor opplysninger er innhentet fra og vi) om opplysningene blir utlevert. Dette gjelder unntaksvis ikke, hvis det faller inn under unntakene i § 23, som går på forhold slikt som a) hvis rikets sikkerhet står i fare, b) opplysningene som ønskes utlevert må beskyttes på grunn av etterforskningsøyemed, c) informasjon om personer vedkommende står nær eller personens egen helsetilstand, d) når taushetsplikt forhindrer opplysningene fra å bli utlevert (jf popplyl § 45), e) informasjonen som blir begjært utlevert er interne saksforberedelsesdokumenter (jf popplyl § 23 for bestemmelser om innsyn i opplysninger som dekkes av personopplysningsloven, offentleglova § 14 for innsyn i dokumenter som offentligheten har produsert og forvaltningslovens § 18 annet ledd), eller f) å informere om forhold som går i mot private eller offentlige interesser. Måten dette underbygger offentlighetsprinsippet er gjennom at opplysningene som Datatilsynet behandler på grunn av § 31 og § 33 i prinsippet skal gjøres offentlig med mindre gode grunner taler i mot det (jf § 23).

I noen tilfeller kan popplyl § 42 tredje ledd nummer 3 understøtte offentlighetsprinsippet gjennom at Datatilsynet er pålagt å kontrollere at lover og forskrifter blir fulgt. Dette kan føre til at offentlighetsprinsippet blir understøttet gjennom at de kan pålegge offentlige organer som behandler opplysninger, uten å ha egen hjemmel i lov, å informere om hva slags behandling de gjør til Datatilsynet. Dette for å finne ut om behandlingen er lovlig. I tillegg kan Datatilsynet kreve at den behandlingsansvarlige informerer den som personopplysninger blir behandlet om, hvis loven krever dette (jf popplyl §§ 19, 20, 21 og 22).

Sånn popplyl § 42 tredje ledd nummer 4 støtter opp under offentlighetsprinsippet er gjennom at Datatilsynet er avhengig av å lagre informasjon for å kunne informere om den generelle nasjonale og internasjonale utviklingen rundt behandlingen av personopplysninger og om de problemene knyttet til slik behandling. På denne måten blir offentlighetsprinsippet understøttet gjennom at det Datatilsynet produserer, som i utgangspunktet kunne blitt kaldt for interne saksforberedelsesdokumenter og kunne vært unndratt etter § 23 første ledd bokstav e. Men på grunn av at loven sier uttrykkelig at Datatilsynets oppgave er å informere også om dette, er de pålagt å informere de som tar kontakt for å få informasjon om dette.

Etter popplyl § 42 tredje ledd nummer 5 skal Datatilsynet både gi råd om farer for personvernet og identifisere farene. Dette bygger opp under offentlighetsprinsippet gjennom at enhver kan ta kontakt og få informasjon om hvordan farer for personvernet kan unngås eller begrenses. I tillegg er Datatilsynet forpliktet til å både gi råd og veiledning i spørsmål om personvern og sikring av disse. Disse rådene og denne veiledningen skal dem gi, til den utstrekningen de har muligheten til det, til dem som har planer om å behandle personopplysninger. Dette bygger opp under offentlighetsprinsippet gjennom at de som har behov for det, får i utgangspunktet den informasjonen de trenger, for å en kvalitetssikret behandling av personopplysninger.

Til slutt i popplyl § 42 er tredje ledd nummer 7 med på å bygge opp under offentlighetsprinsippet gjennom at Datatilsynet skal etter henvendelse eller etter eget initiativ gi uttalelse i spørsmål om behandling av personopplysninger. Måten dette bygger opp under offentlighetsprinsippet er gjennom at det ikke her er nok å produsere interne dokumenter som gir en uttalelse om et spørsmål om behandling av personopplysninger. I tillegg må denne uttalelsen være tilgjengelig for andre, og være aktivt gitt, ellers kan man ikke si at uttalelsen er gitt til et spørsmål.

Når det videre gjelder popplyl § 43 sier denne at avgjørelser hos Datatilsynet kan påklages til Personvernemnda. I dette er det implisitt, at man her vil få en parts rolle, hvis man velger å klage saken videre til Personvernemnda. Dette kan man lese ut i fra fvl § 2 første ledd bokstav e, som sier at part er den saken direkte gjelder eller som avgjørelsen retter seg mot. Klageren vil da få part status i den videre behandlingen av saken, og kan derfor kreve partsinnsyn i sakens dokumenter(jf fvl § 18). Dette er med på å støtte offentlighetsprinsippet gjennom at man faktisk kan få innsyn i dokumentene som saken gjelder. Selv om dette ikke står uttrykkelig i popplyl § 43, så må man lese det ut av denne bestemmelsen at så er tilfelle. Spesielt på grunn av popplyl § 5, som sier at andre lover kan gjelde på området, men at personopplysningsloven gjelder hvis

andre lover på området er tause. I dette tilfelle har man bestemmelser i forvaltningsloven som gjør at disse har en innvirkning på behandlingen av saker i Personvernemnda. Grunnen til dette er at Personvernemnda er et forvaltningsorgan og dermed er dekket av forvaltningsloven (jf fvl § 1).

Som man ser er det flere bestemmelser i kapittel 8 av personopplysningsloven, hovedsakelig i § 42, som går ut på at dokumenter skal være offentlige hvis ikke andre hensyn tilsier at dokumentene skal være holdt tilbake. Konseptet med at dokumenter i utgangspunktet skal være offentlig finner vi igjen i offentleglova § 3, som sier at en rekke dokumenter som det offentlige produserer skal i utgangspunktet være offentlig. Disse dokumentene er saksdokumenter, journaler og liknende register for organet. Når det gjelder popplyl § 42 tredje ledd, nummer 1, altså den systematiske og offentlige fortegnelsen Datatilsynet skal føre. Den vil det falle inn under offentleglova sin § 3 som sier at slike dokumenter skal i utgangspunktet være offentlig.

10. Konklusjon - oppsummering

Personopplysningsloven kan sies å støtte oppunder offentlighetsprinsippet i forhold til innsyn, varsel, veiledning, informasjon, publisering, samt tilgjengeliggjøring av informasjonsmateriale. Loven begrenser ikke innsynsrett etter offentlighetsloven (og offentleglova), forvaltningsloven eller annen lovbestemt rett til innsyn i personopplysninger. Vi ser at loven oppstiller f.eks. krav til samtykke, inneholder nødvendighetskriterier, tilstrekkelig informasjonssikkerhet, melde og konsesjonsplikt ved behandling av personopplysninger mv.. Samtidig understøtter personopplysningsloven offentlighetsprinsippet tanke om å sikre åpenhet i offentlige myndigheters saksbehandling.

Vi har her gått gjennom omtrent hele personopplysningsloven, og prøvd og se hvorvidt den støtter seg under offentlighetsprinsippet, som nevnt i hele oppgaven ovenfor så støtter loven seg under offentlighetsprinsippet i mange paragrafer. Når det gjelder mer offentlighet, innsynsrett til den registrerte altså en form for parts innsyn med hjemmel i forvaltningsloven, plikt til å informere den registrerte osv, så vi der som nevnt ovenfor i oppgaven at personopplysningsloven støtter en vanlig borgers rettigheter i forhold til det. Det er også klare retnings linjer mellom personopplysningsloven, og forvaltningsloven og offentleglova. Meningen med personopplysningsloven er å implementere EU direktivet om personopplysninger i Norge, og det er en ganske omfattende lov som dekker et stort område med flyt av personopplysninger, men det finnes også forskjellige kapitler i loven med rom for forbedringer.

11. Kilder

NOU 2004: 6 Mellom effektivitet og personvern - Politimetoder i forebyggende øyemed:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/2004/NOU-2004-6/8/2/3.html?id=385390>

Datatilsynets brosjyre om kameraovervåkning:
<http://www.datatilsynet.no/upload/Dokumenter/publikasjoner/brosjyrer/kamoverv.pdf>